

Іванова Н. Г. доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри професійної психології

Навчально-наукового гуманітарного інституту

Національної академії СБУ

<https://orcid.org/0000-0002-6108-4725>

Іванов О. Ю. кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права

Навчально-наукового гуманітарного інституту

Національної академії СБУ

<https://orcid.org/0000-0002-5890-5369>

ПРОТИДІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИМ ВПЛИВАМ РФ В УМОВАХ ВІЙНИ

У статті виокремлено, обґрунтовано й охарактеризовано пріоритетні психологічні аспекти формування системи протидії інформаційно-психологічним впливам рф в умовах повномасштабної збройної агресії проти України.

Ключові слова: інформаційно-психологічні впливи; інформаційно-психологічні технології; емоції; мотиви; почуття; поведінка; психоемоційні стани; медіаграмотність.

Вступ. Від початку повномасштабного воєнного вторгнення російського агресора Україна протидіє не тільки його загарбницьким зазіханням, спрямованим на привласнення українських територій шляхом їх окупації, а й протистоїть інформаційно-психологічній війні, яку веде рф у сучасному соціумі. Використання ворогом різноманітних інформаційно-психологічних технологій зорієнтоване на активне маніпулювання свідомістю шляхом нав'язування вигідних йому переконань, уявлень та необхідних мотивів, що деморалізують звичайні мирні життєві цінності та пріоритети людей. Загалом, це зорієнтовано на всіляке придушення здатності (когнітивної, емоційної, поведінкової) критично оцінювати наявні ситуації та чинити необхідний опір.

Тож, нагальні потреби інформаційного протиборства з рф детермінують необхідність ретельного аналізу інформаційних технологій ворога в контексті з'ясування особливостей, важливих для врахування при напрацюванні дієвої системи заходів з їх нейтралізації, включаючи посилення спроможностей українців, зокрема мешканців тимчасово окупованих територій, в інформаційно-психологічному протиборстві з підступним російським агресором. Виявлення та аналіз інформаційно-психологічних аспектів організації та реалізації російської пропаганди також сприятимуть

розробленню дієвих технологій її нейтралізації, зорієнтованих на протидію інформаційно-психологічним впливам. Отже, актуальності набуває питання формування ефективної системи протидії негативним інформаційно-психологічним впливам російської пропаганди на різні категорії населення.

Відповідно, метою представленої статті є розгляд пріоритетних психологічних аспектів формування системи протидії інформаційно-психологічним впливам рф в умовах повномасштабної збройної агресії проти України.

Теоретичне підґрунтя. Теоретико-емпіричний аналіз сучасних напрацювань з питань протидії інформаційно-психологічним дає змогу переконатися в зацікавленості науковців щодо анонсованої проблематики.

Так, зокрема І. Юзова та П. Пацек торкалися питання підвищення рівня протидії інформаційно-психологічним впливам противника [1]. Про протидію сучасним інформаційно-психологічним впливам зазначала О. Євдокімова, розглядаючи вказану протидію як елемент системи забезпечення інформаційно-психологічної безпеки – певного стану захищеності психіки від дії різноманітних впливів [2].

В. Осьодло та Л. Будагьянц приділили значну увагу соціально-політичному контексту війни на сході України та

осмиленню основних напрямів протидії гібридній агресії [3].

О. Хмільяром виокремлено умови, що підвищують рівень впливу когнітивних упереджень, що сприяє сприйняттю фейкового повідомлення [4].

Актуалізація зазначених проблемних питань протидії ворожим інформаційно-психологічним впливам спонукає науковців й практиків до відповідних різнопланових досліджень, що сприятимуть забезпеченню функціонування дієвої системи протидії інформаційно-психологічним впливам.

Методи дослідження. Для реалізації виокремленої у статті мети комплексно застосовано такі загальнонаукові методи дослідження, зокрема: науковий аналіз, порівняння, систематизація, спостереження, узагальнення теоретико-емпіричних матеріалів та їх інтерпретація.

Результати і обговорення. Інтенсивність застосування ворогом інформаційно-психологічних впливів на населення України, особливо на тимчасово окупованих територіях, достатньо висока, оскільки такі впливи є наріжним каменем інформаційної війни, яка розгортається паралельно з безпосередніми бойовими діями в ході повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Слід наголосити, що інформаційно-психологічні впливи здійснюються агресором перманентно, що потребує такої самої постійної уваги й відповідного реагування.

Під інформаційно-психологічними впливами розуміють реалізацію психологічних технологій в інформаційних ресурсах задля розповсюдження інформації, зорієнтованої на зміну емоцій, почуттів, мотивів та поведінки людей. Головним об'єктом такого впливу є певні соціальні групи (масова свідомість) або окрема людина (її свідомість).

Інформаційно-психологічні впливи реалізуються, головним чином, через медіа, соціальні мережі, а також безпосередню комунікацію з цільовою аудиторією [5, с. 22]. Наростання в інформаційному просторі інформаційно-психологічних впливів на населення певних територій може демаскувати ті чи інші наміри ворога.

В умовах повномасштабної війни про поширення інформаційно-психологічних впливів свідчать такі маркери:

- циркуляція дезінформації,

- активізація ворожої пропаганди,
- поширення чуток (фейків),
- зміна на певній території психоемоційного стану населення [6, с. 12].

У разі високої уразливості людей та недостатньої дієвості контрзаходів можуть проявлятися і окремі з потенційних негативних наслідків: паніка, прояви агресивності, деструктивність поведінки тощо.

Відтак, усвідомлення небезпечності означених наслідків спонукає до пошуку шляхів протидії таким негативним інформаційно-психологічним впливам у послідовному системному вимірі, що становить сутність інформаційно-психологічного протиборства з ворогом.

Протидія негативним інформаційно-психологічним впливам – це своєрідний комплекс інформаційних, психологічних та організаційних заходів, зорієнтованих на запобігання, виявлення та нейтралізацію ворожих впливів.

Дієва система протидії деструктивним інформаційно-психологічним впливам дозволить мінімізувати можливість настання негативних наслідків, а відтак підвищить ефективність комунікації із населенням, посилить спроможності протистояти ворогу. Така система протидії має включати наведені нижче заходи:

- *запобігання негативним інформаційно-психологічним впливам* (в межах якого здійснюється постійна комунікація та своєчасне інформування щодо особливостей впливу інформації на об'єкт впливу; моніторинг інформаційного простору щодо прогнозування ймовірних «мішеней» інформаційно-психологічних впливів (найбільш уразливих категорій населення); заходи із розвитку стійкості до інформаційно-психологічних впливів);

- *виявлення негативних інформаційно-психологічних впливів* (зокрема: установлення маркерів поширення інформаційно-психологічних впливів; прогнозування їх потенційних наслідків; оцінювання інформації – визначення мети, цільової аудиторії, джерел, каналів поширення; перевірка достовірності інформації);

- *нейтралізація негативних інформаційно-психологічних впливів* (це, передусім: оперативна комунікація з людьми; роз'яснення справжніх цілей та

наслідків інформаційно-психологічних впливів; роз'яснення ступеня загрози інформаційно-психологічних впливів для життя та функціонування громади й окремих людей; мотивування до ретельної перевірки та нерозповсюдження деструктивної інформації).

Варто враховувати, що система протидії інформаційно-психологічним впливам ворога не вичерпує всіх можливостей у межах інформаційно-психологічного протистояння, маючи на меті, насамперед:

- прогнозування,
- виявлення та нейтралізацію деструктивних впливів,
- здійснення відповідної профілактики (у тому числі, завдяки психоедукації).

Ця система базується на закономірностях функціонування людської психіки та комунікативних процесів у соціумі. Вона представлена безперервним процесом моніторингу, аналізу, оцінювання, прогнозування, інформування та комунікації. А її дієвість зумовлюється застосуванням системного підходу в реалізації комплексу заходів, які:

- з одного боку, нейтралізують цілеспрямований деструктивний зовнішній вплив на особистість (той, що саме і є тригером негативних змін);

- з іншого – формують базис для спроможності «чинити опір», тобто виступають складовими ресурсності людини / громади, що визначають резилієнтність населення до дій ворога.

Ефективність інформаційно-психологічного протистояння із ворогом на тимчасово окупованих територіях України значною мірою залежить від спроможності охопити всі структурні елементи «психологічної війни» відповідно до визначеного вище алгоритму дій, основних устремлень рф та найбільших уразливостей українського населення. Системності реалізації такого протистояння сприятиме виокремлення конкретних його напрямів, що можуть зазнавати змін залежно від динаміки соціальних процесів та дій ворога. Ефективність зазначених напрямів перебуває у прямій залежності від тісної співпраці та координації зусиль держави і громадськості, стратегічного бачення всіма учасниками своєї ролі у спільній діяльності

в інтересах протидії поширенню рашистської ідеології.

З урахуванням зазначеного, основними напрямами інформаційно-психологічного протистояння з ворогом можемо визначити наступні:

- блокування каналів розповсюдження російської пропаганди;
- створення мережі каналів поширення об'єктивної інформації;
- підвищення медіаграмотності населення;
- формування та поширення власних позитивних наративів на протигагу російським фейкам;
- використання факторів слабкості російської ідеології.

Охарактеризуємо стисло кожен із вище вказаних напрямів.

Передусім, щодо **блокування каналів розповсюдження російської пропаганди**. Зважаючи на тактику кремля «очолити й повести за собою», замість здійснення репресій у мережі, а також бажання людей «отримати інсайди, пранки, непідтверджені чутки та компромат на політиків і громадських діячів», зростання аудиторії інформаційних каналів, особливо в Telegram, останніми роками в Україні відбувалось у геометричній прогресії. Певний час Telegram-канали не чіпали, побоюючись звинувачень в наступі на свободу слова [7].

Проте в період війни така «розкіш» стала для України неприйнятною. Тож протидія може відбуватися через ідентифікацію та поширення інформації про справжню природу каналів та їх контенту (така робота активно наразі реалізується спільними зусиллями державних органів та представників громадянського суспільства), а також безпосередньо через блокування та закриття у встановленому порядку.

Наступний напрям – **створення мережі каналів поширення об'єктивної інформації**. Від початку повномасштабного вторгнення соціальні мережі стали одним із основних ресурсів, звідки українці отримують інформацію. На користь використання мережевих каналів свідчить і невпинне зростання їх кількості. Канали є або суто новинними (інформація в них представлена виключно короткими новинами), або містять також і певні аналітичні викладки, експертні поради

тощо. Частина таких каналів вузько спеціалізовані на певних темах (наприклад, психологічна допомога дітям під час війни / підтримай дитину / психологічна підтримка, здоров'я та медицина, Ми – Українська Волонтерська Служба тощо).

Підвищення медіаграмотності населення передбачає організацію допомоги людям на тимчасово окупованих та вже деокупованих територіях у розвитку навичок правильного користування соціальними мережами й месенджерами (оскільки саме вони стали основним джерелом отримання інформації). Так, наприклад, за даними дослідження [8] майже 63% користувачів українського сегменту в соціальній мережі Facebook у червні–вересні 2022 року несвідомо поширювали на своїх сторінках фейки та маніпуляції.

Медіаграмотність населення, особливо на деокупованих територіях, дозволить максимально нейтралізувати зусилля пугінських пропагандистів у просуванні власних ідей, а то й узагалі звести їх нанівець. Вона передбачає:

- уміння розпізнавати прийоми маніпулятивного впливу та не довіряти нібито позитивним намірам окупантів, оскільки вони діють тільки у власних інтересах;
- спроможність бути максимально об'єктивним, контролювати власні емоції та слідкувати за достовірністю аргументації;
- актуалізацію мисленневих операцій в аспекті об'єктивного аналізу певної ситуації та інформації;
- дотримання твердого правила початково нейтрально ставитися до отриманої інформації, уважно аналізувати її та намагатися з'ясувати джерела походження;
- концентрацію на фактах та встановленні мети появи в ЗМІ певних повідомлень і прихованих мотивів їх авторів;
- перевірку всіма доступними способами достовірності інформації та стримування власних емоційних реакцій щодо неї.

Формування та поширення власних позитивних наративів на протизагуг російським фейкам, зважаючи на результати аналізу основних інформаційних тем, що просуваються рф серед населення

тимчасово окупованих територій, має спрямовуватись на:

- *спростування міфів про те, що «Україна вже відмовилась від окупованих територій»*, «усі жителі після окупації будуть вважатись зрадниками або колаборантами» тощо – потрібно вести цілеспрямовану інформаційну політику щодо утвердження та постійної підтримки проукраїнської громадської думки (тимчасово окуповані території є невід'ємною частиною України, а люди, які там мешкають, – наші громадяни, про яких держава турбується), транслювати наміри влади України щодо якнайшвидшого звільнення усіх окупованих територій;

- *розвінчання образу росії як осередку моралі, духовності, релігійності / православ'я тощо* – ті цінності, які декларуються у росії, насправді там не цінуються, їх фактично немає. Необхідним є донесення реальної інформації про жалюгідні й занедбані депресивні міста і містечка рф.

Відтак, фейковим наративам пропонується протиставляти альтернативні правдиві меседжі (вони можуть поширюватися в соціальних мережах, через відеоролики, листівки, плакати тощо), а саме:

- воєнні злочини, у тому числі й поєднані із сексуальним насильством, є маркерами «русского мира»;
- сексуальне насильство в ході війни – свідомо застосовувана росією технологія, призначена для сприяння досягненню військових і політичних цілей держави-агресора;
- масова примусова депортація жінок і дітей з України, фільтраційні табори, переселення українців до депресивних регіонів рф – демонстрація справжнього обличчя «русского мира»;
- українські діти – свідки російського знущання над їхніми батьками;
- росія як країна-агресор, злочинний пугінський режим та все російське суспільство, яке підтримує свого «вождя», несуть солідарну відповідальність за напад на Україну й усі скоєні при цьому воєнні злочини;
- є всі підстави кваліфікувати дії російської армії та військово-політичного керівництва рф як геноцид Українського народу;

- рф розповсюджує фейки, щоб увести в оману світову спільноту й уникнути відповідальності за агресію проти України;

- прямі історичні аналогії: путін – гітлер, сучасна росія – нацистська Німеччина часів Другої Світової війни;

- історикоцентричні контрпропагандистські повідомлення, засновані на аргументованому спростуванні надуманих російських трактувань стосовно тих чи інших історичних подій, особистостей чи закономірностей історичного процесу;

- постійні обґрунтовані заклики до міжнародної спільноти щодо посилення санкційного тиску на росію, притягнення особисто путіна та всіх російських воєнних злочинців до відповідальності.

За напрямом **використання факторів слабкості російської ідеології** особливий акцент слід зробити на тому, що оскільки є певні аспекти, які дозволяють «жити» російській ідеології серед мас протягом достатньо тривалого часу, то можна виокремити й її слабкості, розуміння яких дозволить реалізовувати інформаційно-психологічне протистояння за «принципом айкідо». До таких факторів слабкості можна віднести:

- високий рівень прогнозованості російської політики з огляду на тотальну архаїзацію її ідеологічної основи та інструментарію;

- спотворена сутність московської державно-владної системи і права в порівнянні з традиційними цивілізаційними зразками;

- відсутність сталої підтримки російського уряду на міжнародному рівні через його агресивну сутність і нестабільну спрямованість політики;

- екстенсивність в економічному розвитку (у тому числі, щодо так званих «нових територій»);

- необхідність для російського державно-владного механізму постійно спрямовувати значні зусилля на стримування сецесійних рухів усередині рф;

- дисбаланс між рівнем планування і реалізації заходів зовнішньої та внутрішньої політики;

- відображення ідей протиставлення росії іншим країнам світу в усіх сферах – від політики до науки;

- зрив ідеологічного супроводження російської експансії фактично означатиме її провал і, відповідно, крах удаваної «величі» росії.

Попередні прецеденти відкритого вторгнення росіян до країн, що становлять для них експансіоністський інтерес, переконливо засвідчують потребу на сучасному етапі в якнайширшій поінформованості світової спільноти про фактичні обставини російської агресії проти України, зокрема для того, аби спонукати всі країни до належного реагування на кричущі порушення росією міжнародного права та її спроби нахабно руйнувати гуманістичні підвалини наявного цивілізаційного світоустрою.

Також протидія інформаційно-психологічним впливам рф має полягати в реалізації представлених нижче пріоритетних напрямів:

- блокування інформаційних атак рф, заснованих на перенесенні уваги світової спільноти на інші проблеми;

- спонукання провідних світових медіа до регулярного розміщення публікацій про факти російської агресії на перших шпальтах як термінових;

- використання можливостей державно-приватного партнерства у здобуванні та поширенні інформації викривального характеру про дійсні агресивно-експансіоністські наміри рф щодо тих чи інших територій;

- тлумачення промов російських можновладців в аспекті висвітлення невідповідності їх змісту фактам реальної дійсності, а також вчасного розпізнання мовленнєвих конструкцій, котрі можуть завуальовано презентувати наміри щодо подальших дій агресора;

- перманентне посилення режиму санкцій стосовно російських посадовців та пропагандистів, причетних до окупації чи приховування й перекошування інформації про неї;

- посилення використання спроможностей міжнародних організацій щодо моніторингу дій окупантів і фіксації вчинюваних ними злочинів, широке висвітлення засобами масової інформації перебігу цієї діяльності, а також фактів перешкоджання їй з боку рф;

- активне використання можливостей сучасних інформаційних технологій як для

ідентифікації конкретних виконавців злочинної волі путіна в агресивній війні проти України, так і задля завчасного виявлення фактів розроблення російською правлячою верхівкою потенційних сценаріїв агресії щодо країн, які становлять для рф експансіоністський інтерес.

Наведені вище напрями вкрай важливі й у сенсі безпосереднього стримування росії як держави-агресора. При цьому, ефективність відповідних заходів буде значно вищою, якщо при їх конструюванні й застосуванні спиратися на історичний матеріал, використання якого є незамінним, зокрема, для:

- проведення історичних аналогій при оцінюванні безпекової ситуації і прогнозуванні її подальшого розвитку;
- з'ясування сутності державно-владної системи рф з метою впливу на її окремі компоненти;
- здійснення контрпропагандистської діяльності серед населення для зниження рівня сприйнятливості до російських міфологем;
- сприяння сецесійним рухам російських національних груп шляхом донесення до них історичних наративів щодо російської експансії;
- формування стратегій з деокупації українських територій;
- усебічного закріплення у світі образу росії як держави-агресора.

Висновки. Таким чином, із вищевикладеного слідує наступні висновки:

– інформаційно-психологічні впливи – це розповсюдження інформації, яке зорієнтоване на зміну емоційно-вольової,

мотиваційної та інтелектуальної сфер особистості, а також її поведінки;

– під протидією негативним інформаційно-психологічним впливам слід розуміти своєрідний комплекс інформаційних, психологічних та організаційних заходів, що зорієнтовані на запобігання, виявлення та нейтралізацію ворожих впливів;

– сформована система протидії деструктивним інформаційно-психологічним впливам сприятиме мінімізації можливості настання негативних наслідків, що можуть виникати в результаті зазначених впливів, та посилить спроможності протистояти ворогу;

– вказана система базується на закономірностях функціонування людської психіки та комунікативних процесів у соціумі; представлена безперервним процесом моніторингу, аналізу, оцінювання, прогнозування, інформування та комунікації; містить комплекс певних заходів, а саме: запобігання негативним інформаційно-психологічним впливам, виявлення негативних інформаційно-психологічних впливів, нейтралізація негативних інформаційно-психологічних впливів;

– основними напрямками інформаційно-психологічного протистояння з ворогом визначено такі: блокування каналів розповсюдження російської пропаганди; створення мережі каналів поширення об'єктивної інформації; підвищення медіаграмотності населення; формування та поширення власних позитивних наративів на протипагу російським фейкам;

– використання факторів слабкості російської ідеології.

Список використаних джерел

1. Гребенюк, В. М., Іванова, Н. Г., Мась, Н. М., Мамедов, Р. Ч., Розов, В. І., Паливода, О. О. & Іванов, О. Ю., (2023). Порадник офіцера з морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України : практ. поради. Київ : НА СБУ. 160 с.
2. Євдокімова, О. О. (2016). Протидія сучасним інформаційно-психологічним впливам : Бочаровські читання. Харків. С. 299-302.
3. Іванова, Н. Г., Паливода, О. О., Строгий, В. І. & Коваль, В. О. (2018). Інформаційно-психологічні впливи у діяльності фахівців сектору безпеки : навч. посіб. К. : Нац. акад. СБУ. 148 с.
4. Осьодло, В. І. & Будагьянц, Л. М. (2021) Соціально-політичний контекст війни на сході України та основні напрями протидії гібридній агресії. Вісник Національного університету оборони України. №3 (61) /2021 С.82-91.
5. Хміляр, О. Ф. (2021). Фейк – інформаційний маркер та регулятор поведінкової активності особистості військовослужбовців. Вісник Національного університету оборони України 3 (61). С.123-133.

6. Юзова, І. Ю. & Пацек, П. (2020). Інформаційно-психологічний вплив противника та протидія йому в умовах ведення гібридної війни. Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України. № 3(4). С.61-68 <https://doi.org/10/30748/nitps.2020.40.07>.

7. Якийсь ви резидент нелегітимний. Що відомо про телеграм-канали зі «списку СБУ» і що з ними буде. URL : <https://ms.detector.media/sotsmerezhi/post/26562/2021-02-05-yakyys-vy-rezydent-nelegitymny-shcho-vidomo-pro-telegram-kanaly-zi-spysku-sbu-i-shcho-z-nymy-bude/>

8. Пастки росіян у мережі Facebook, в які потрапляють українці під час війни. [Traps of Russians on the Facebook network, into which Ukrainians fall during the war.] URL : <https://kick.net.ua/2023/01/10/pastky-rosiian-u-merezhi-facebook-v-iaki-potrapliaiut-ukraintsi-pid-chas-vijny/>.

References

1. Hrebeniuk V. M., Ivanova N. H., Mas N. M., Mamedov R. Ch., Rozov V. I., Palyvoda O. O. & Ivanov O. Yu. (2023). Poradnyk ofitsera z moralno-psykholohichnoho zabezpechennia Zbroinykh Syl Ukrainy : prakt. poradnyk [Advisor to the officer on moral and psychological support of the Armed Forces of Ukraine: pract. adviser]. Kyiv : NA SBU. 160 s.

2. Yevdokimova, O. O. (2016). Protydiia suchasnym informatsiino-psykholohichnym vplyvam : Bocharovski chytannia [Antidote to modern informational and psychological influences: Bocharov's readings]. Kharkiv. P. 299-302. (in Ukrainian)

3. Ivanova, N. H., Palyvoda, O. O., Strohyu, V. I. & Koval', V. O. (2018). Informatsiino-psykholohichni vplyvy u diyal'nosti fakhivtsiv sektoru bezpeky : navch. posib. [Informational and psychological influences in the activities of security sector specialists: educ. manual]. K. : Natsional'na akademiya SBU. (in Ukrainian)

4. Osodlo V. I. & Budahiants L. M. (2021) Sotsialno-politychnyi kontekst viiny na skhodi Ukrainy ta osnovni napriamy protyidii hibrydnoi ahresii. Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy 3 (61) /2021 S.82-91. (in Ukrainian)

5. Khmiliar O. F. (2021). Feik – informatsiyni marker ta rehuliator povedinkovoi aktyvnosti osobystosti viiskovosluzhbovtziv. Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy [The socio-political context of the war in the east of Ukraine and the main directions of countering hybrid aggression. Bulletin of the National Defense University of Ukraine]. № 3 (61). S.123-133. (in Ukrainian)

6. Yuzova, I. Yu. & Patsek, P. (2020). Informatsiino-psykholohichni vplyv protyvnyka ta protydiia yomu v umovakh vedennia hibrydnoi viiny. Nauka i tekhnika Povitrianykh syl Zbroinykh Syl Ukrainy [The informational and psychological impact of the enemy and its countermeasures in the conditions of hybrid warfare. Science and technology of the Air Force of the Armed Forces of Ukraine]. № 3(4). S.61-68 <https://doi.org/10/30748/nitps.2020.40.07>. (in Ukrainian)

7. Yakyis vy rezident nelehitymnyi. Shcho vidomo pro telehram-kanaly zi «spysku SBU» i shcho z nymy bude. [You are an illegitimate resident. What is known about Telegram channels from the "SBU list" and what will happen to them.] URL : <https://ms.detector.media/sotsmerezhi/post/26562/2021-02-05-yakyys-vy-rezydent-nelegitymny-shcho-vidomo-pro-telegram-kanaly-zi-spysku-sbu-i-shcho-z-nymy-bude/> (in Ukrainian)

8. Pastky rosiian u merezhi Facebook, v yaki potrapliaiut ukraintsi pid chas viiny. URL : <https://kick.net.ua/2023/01/10/pastky-rosiian-u-merezhi-facebook-v-iaki-potrapliaiut-ukraintsi-pid-chas-vijny/>. (in Ukrainian)

Summary

Ivanova N. doctor of psychological sciences, professor, head of the department of professional psychology of the Educational and Scientific Humanitarian Institute of the National Academy of Security Service of Ukraine

Ivanov O. candidate of legal sciences, Associate Professor of the Department of Theory and History of the State and Law of the Educational and Scientific Humanitarian Institute of the National Academy of Security Service of Ukraine

COUNTERING THE INFORMATIONAL AND PSYCHOLOGICAL INFLUENCES OF RUSSIA IN THE CONDITIONS OF WAR

Problem. *The urgent needs of informational confrontation with the Russian Federation determine the need for a thorough analysis of the enemy's information technologies in the context of clarifying important features to take into account when developing an effective system of measures for their neutralization, including strengthening the capabilities of Ukrainians, in particular residents of temporarily occupied territories, in informational and psychological confrontation with the insidious of the Russian aggressor. Identification and analysis of informational and psychological aspects of the organization and implementation of Russian propaganda will also contribute to the development of effective technologies for its neutralization, aimed at counteracting informational and psychological influences. Therefore, the issue of forming an*

effective system of counteracting the negative informational and psychological effects of Russian propaganda on various categories of the population is gaining relevance.

Accordingly, **the purpose** of the presented article is to consider the priority psychological aspects of the system of countering informational and psychological influences of the Russian Federation formation in the conditions of full-scale armed aggression against Ukraine.

Research methods. To realize the goal identified in the article, the following general scientific research methods are comprehensively applied, in particular: scientific analysis, comparison, systematization, observation, generalization of theoretical and empirical materials and their interpretation.

Scientific novelty.

Markers of the spread of informational and psychological influences are singled out:

- circulation of disinformation,
- activation of enemy propaganda,
- spread of rumors (fakes),
- a change in the psycho-emotional state of the population in a certain area.

The concept of counteracting negative informational and psychological influences was formed as a kind of complex of informational, psychological and organizational measures aimed to preventing, identifying and neutralizing hostile influences.

The main measures of the system of combating destructive informational and psychological influences are defined and characterized, namely:

- prevention of negative informational and psychological influences (within the scope of which constant communication and timely informing about the specifics of the influence of information on the object of influence is carried out; monitoring of the information space regarding the prediction of probable "targets" of informational and psychological influences (the most vulnerable categories of the population); development measures resistance to informational and psychological influences);

- identification of negative informational and psychological influences (in particular: establishing markers of the spread of informational and psychological influences; forecasting their potential consequences; evaluating information – determining the purpose, target audience, sources, channels of distribution; checking the reliability of information);

- neutralization of negative informational and psychological influences (this is, first of all: operational communication with people; clarification of the true goals and consequences of informational and psychological influences; clarification of the degree of threat of informational and psychological influences for the life and functioning of the community and individuals; motivation for careful verification and non-distribution of destructive information).

The main directions of informational and psychological confrontation with the enemy were formed and analyzed:

- blocking of Russian propaganda distribution channels;
- creation of a network of channels for the distribution of objective information;
- increasing media literacy of the population;
- formation and dissemination of own positive narratives as opposed to Russian fakes;
- the use of factors of weakness of Russian ideology.

Conclusions. Thus, the following conclusions follow from the above:

– the formed system of countering destructive informational and psychological influences will contribute to minimizing the possibility of negative consequences that may arise as a result of the specified influences, and will strengthen the ability to resist the enemy;

– the specified system is based on the regularities of the functioning of the human psyche and communicative processes in society; represented by a continuous process of monitoring, analysis, evaluation, forecasting, informing and communication; contains a complex of certain measures, namely: prevention of negative informational and psychological influences, detection of negative informational and psychological influences, neutralization of negative informational and psychological influences;

- the following are defined as the main directions of informational and psychological confrontation with the enemy: blocking the channels of distribution of Russian propaganda; creation of a network of channels for the distribution of objective information; increasing media literacy of the population; formation and dissemination of own positive narratives in contrast to Russian fakes; use of factors of weakness of Russian ideology.

Prospects for further research should be focused on defining the psychological mechanism and technologies for countering destructive informational and psychological influences of the enemy.

Keywords: informational and psychological influences; information and psychological technologies; emotions; motives; feeling; behavior; psychoemotional states; media literacy.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Received/Поступила: 07.10.23.